മഹാഭാരതം
ഏഷ്യൻ സാഹിത്യത്തിലും കലയിലും

ലോകേഷ് ചന്ദ്ര

(വിവർത്തനം - എ. പുരുഷോത്തമൻ)

കാവ്യഭാവനയുടെ ഇതിഹാസമായ മഹാഭാരതം, ധ്വനിയിൽ ഊഞ്ഞാലാടുന്ന വാക്കുകളെക്കൊണ്ട് ഏഷ്യയുടെ ആത്മാവിന്റെ സൂക്ഷ്മാംശങ്ങളെയും സമ്പന്നതയെയും ആവാഹിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇന്ത്യയുടെയോ, ആ ദേശത്തിന്റെ ആത്മാവിനാൽ സമ്പന്നമായ മറ്റു ദേശങ്ങളുടെയോ മനസ്സുകളിൽ ഒളിഞ്ഞിരിക്കുന്ന അർത്ഥമാണ് മഹാഭാരതം. ഭാരതത്തിന്റെ പുണ്യവചനങ്ങളുടെ ആവർത്തനത്തിന്റെ നിരന്തരമായ ശബ്ദവും മുഴക്കവും ഇടർച്ചയും തെക്കു കിഴക്കൻ ഏഷ്യയിലെ അമ്പലങ്ങളിലും കൊട്ടാരങ്ങളിലും അഭയ കേന്ദ്രങ്ങളിലും, ആരാധനാകേന്ദ്രങ്ങളിലും നൂറ്റാണ്ടുകൾ കേട്ടിട്ടുണ്ട്. ഇതൊരു സജീവമായ അസ്തിത്വമാണ്. ശബ്ദങ്ങളും ചക്രവാളങ്ങളും ഭക്തിയും ദർശനവും കൂടിക്കലർന്ന സജീവമായ ജൈവവസ്തുവാണ് ഭാരതം.

മഹാഭാരതം കംപൂച്ചിയൻ ലിഖിതങ്ങളിൽ:

സോമശർമ്മൻ എന്ന ബ്രാഹ്മണൻ, ത്രിഭുവനേശ്വര ഭഗവാന്, ഭാരതത്തിന്റെ സമ്പൂർണ്ണമായ ഒരു പ്രതി സമർപ്പിച്ചുവെന്നും, അതിന്റെ അവിരാമമായ ദൈനംദിന പാരായണം ഏർപ്പെടുത്തിയെന്നും, ആറാം നൂറ്റാണ്ടിലെ Veal Kantal ലിഖിതം (K 359) പ്രസ്താവിക്കുന്നു (*അശേഷം ഭാരതം ദദാത് — അകൃതാന്വഹം അച്ഛേദ്യം സ ച തദ്വാചനാസ്ഥിതം*). ഏഴാം ശതകത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിലുള്ള Prasat Prah That (K 109) എന്ന മറ്റൊരു ലിഖിതം, ഭവജ്ഞാനൻ, ആദിപർവ്വത്തിലെ സംഭവാദ്ധ്യായം ഒരു ക്ഷേത്രത്തിന് സംഭാവന ചെയ്തു എന്നു പ്രസ്താവിക്കുന്നു (Sarkar 1968: 29). ക്ഷേത്രത്തിൽ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ള ഈ ലിഖിതം നശിപ്പിക്കുന്നവർക്കെതിരെ ശാപവചനങ്ങൾ ആവാഹിക്കപ്പെടുന്നു. ഒമ്പതാം ശതകത്തിലെ Prasat Kandol Dom (K 809) ലിഖിതം ഇന്ദ്രവർമ്മ രാജാവിന്റെ (എ. ഡി. 877-889) രാജഗുരുവായ ശിവസോമൻ, ഭാരതത്തിലും മറ്റു തത്വസംഹിതകളിലും, അദ്ദേഹമാണ് അവ എഴുതിയത് എന്നവണ്ണം, വിദഗ്ധനായിരുന്നു എന്ന് പ്രസ്താവിക്കുന്നു (Sarkar 1968: 35). ശകം 883ലെ Pre Rupന്റെ അടിസ്ഥാന ശിലയിലെ ലിഖിതം, ഭാരത സംഹിതാ സ്ഥാപനത്തെപ്പറ്റി പ്രതിപാദിക്കുന്നു (Codes 1937: 2.102). ശകം 928ലെ Prasat Trapan Run (K 598) സമ്പൂർണ്ണ ഭാരതശിക്ഷണങ്ങൾ നിലവിലുണ്ടായിരുന്നുവെന്ന് നമ്മെ അറിയിക്കുന്നു. പത്താം നൂറ്റാണ്ടിലെ Prasat Barmei ശിലാസ്ഥാപനം (K 744) ഭാരത പാരായണത്തിന്റെ തെളിവുകൾ നൽകുന്നു. Prasat Sankhah ലിഖിതം

(K 218) പുരാണങ്ങളോടും രാമായണത്തോടുമൊപ്പം ഭാരതപാഠങ്ങളേയും പ്രതിപാദിക്കുന്നു. Prasat Khana ലിഖിതം (K 661), ഒന്നാം സൂര്യവർമ്മ രാജാവ് ഭാരതത്തിൽ നിന്നും മറ്റുള്ളവയിൽ നിന്നുമുള്ള പവിത്രമായ ആഖ്യാനങ്ങളിൽ തത്പരനായിരുന്നുവെന്ന് (*ഭാരതാദി കഥാരതഃ*) പ്രതിപാദിക്കുന്നു.

മഹാഭാരതം കംപൂച്ചിയൻ ശില്പകലകളിൽ:

Banteai Sreiയിലെ (സ്ത്രീകളുടെ അന്തർനഗരം എന്നർത്ഥം) മനോജ്ഞമായ ക്ഷേത്രം, പുരാതനകാലത്ത് ശിവന് സമർപ്പിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന ഈശ്വരപുരത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗമായിരുന്നു. ശാസ്ത്രീയ ഖെമർ കല പൂർണ്ണമായി വികസിച്ചപ്പോൾ രൂപം കൊണ്ട ഇത് പത്താം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ഉത്തരപാദത്തിൽ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടു. ക്ഷേത്രത്തിന്റെ പ്രവേശന ദ്വാരത്തിന് മുകളിലുള്ള ത്രികോണാകൃതിയിലുള്ള ഭാഗങ്ങൾ സന്തുലിതമായ താളത്തിലും ഐകരൂപത്തിലും അതിമനോജ്ഞമായി നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടു. ഇവയിലൊന്ന്, അപ്സരയായ തിലോത്തമ ഭീമന്റെയും ദുര്യോധനന്റെയും നടുവിൽ നിൽക്കുന്ന മഹാഭാരതരംഗം ചിത്രീകരിക്കുന്നു (May 1954: 128-9).

Baphuonന്റെ ഭംഗി കൂട്ടാൻ, മഹാഭാരതസംഭവങ്ങളിലെ രംഗങ്ങൾ സഹായിച്ചു. ഈ മഹത്തായ ഇതിഹാസത്തിൽ നിന്നുള്ള സംഭവങ്ങൾ അതിന്റെ tympans പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ശില്പികളുടെ വൈവിധ്യമാർന്ന കഴിവ് സംഭവങ്ങളെ ഊർജ്ജസ്വലമായി ചിത്രീകരിക്കുന്നു. പിരമിഡ് ക്ഷേത്രം 1050-66ൽ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടു. അത് യശോധരപുരത്തിന്റെ മഹത്വമായിത്തീർന്നു. Chou-Ta-Kuan, അതിന്റെ തിളങ്ങുന്ന ചെമ്പുനിറത്തിലെ ഗോപുരങ്ങളെ വർണ്ണിക്കുന്നു. രാമായണത്തിലെയും ഭാരതത്തിലെയും സംഭവങ്ങൾ, അനുപമമായ ശില്പ വൈദഗ്ധ്യത്തോടെ സ്വതന്ത്രമായ പാനലുകളിൽ ആലേഖനം ചെയ്യപ്പെട്ടു. എക്കാലവും നിലനിൽക്കുന്ന ബലത്തോടെ നിർമ്മിച്ച, സ്ഥലവിസ്താരത്തിലും ചേതോഹാരിതയിലും അതുല്യമായ ഖെമർ കലയുടെ പരമോന്നത സൃഷ്ടിയായ Angkor Watലേക്കുള്ള വിശിഷ്ടമായ ഒരു നാഴികക്കല്ലാണ് Baphuon.

കിഴക്കു ഭാഗത്ത് തെക്കൻ ചീന സമുദ്രം വരെയും, തെക്കു ഭാഗത്ത്, Champa(തെക്കൻ വിയറ്റ്നാം)യും Bandonഉൾക്കടൽ (മലയ) വരെയും, പടിഞ്ഞാറ് പാഗൻ സാമ്രാജ്യം വരെയും തന്റെ സ്വാധീനം വ്യാപിപ്പിച്ച ശക്തനായ സൈന്യനായകനായ സൂര്യവർമ്മൻ രണ്ടാമൻ, പന്ത്രണ്ടാം നൂറ്റാണ്ടിൽ നിർമ്മിച്ചതാണ് Angkor Wat. രാമായണം, മഹാഭാരതം, വിഷ്ണുകഥകൾ എന്നിവയിൽ നിന്നുള്ള ആഖ്യാനപരമായ ശിലാചിത്രങ്ങൾ, Angkorന്റെ നീളമുള്ള പുറം ചുമരുകളിലെ സ്ഥലങ്ങൾ നിറയ്ക്കുന്നു. പുറത്തെ ഗാലറിയിലെ പടിഞ്ഞാറു ഭാഗത്തെ ചുമരിന്റെ തെക്കു ഭാഗത്ത്, കൃഷ്ണനായി അവതരിച്ച വിഷ്ണു പാണ്ഡവരെ സഹായിക്കുന്ന രംഗങ്ങളുണ്ട്. പന്ത്രണ്ടാം നൂറ്റാണ്ടിലെ രാജസൈന്യങ്ങളുടെ യുദ്ധബലത്താൽ അവ പ്രകമ്പനം കൊള്ളുന്നു. പാണ്ഡവരും കൗരവരും തമ്മിലുള്ള യുദ്ധം 49 മീറ്റർ നീണ്ടുനിൽക്കുന്നു. ലോകത്തിൽ വെച്ച് ഏറ്റവും നീളമുള്ള മഹാഭാരത ചിത്രം. ചിത്രത്തിനൊട്ടാകെ ഊർജ്ജസ്വലമായ ചലനത്വര പ്രദാനം ചെയ്യുന്ന ചലന സ്വാതന്ത്ര്യം

ഇവയ്ക്കുണ്ട്.

മഹാഭാരതം ജപ്പാൻ-ചൈന കലാ-സാഹിത്യ രംഗങ്ങളിൽ:

ജാപ്പാനീസ് ഭാഷയിൽ Ikkaku Sennin, ഏകശൃംഗൻ, എന്നറിയപ്പെടുന്ന ഋശ്യശൃംഗന്റെ ഐതിഹ്യത്തിൽ നിന്ന് ഉരുത്തിരിഞ്ഞതാണ്, പ്രശ്സ്ത കബൂക്കി നാടകമായ Narukami. ഈ സംഭവം, മഹാഭാരതത്തിൽ (III. 110-113) നിന്നും എടുത്ത്, Kyoritsuiso അഥവാ Ching-lu-i-hsiang (സൂത്രങ്ങളിൽ നിന്നും *വിനയ*കൃതികളിൽ നിന്നും എടുത്ത വ്യത്യസ്ത പ്രമേയങ്ങളുടെ ഒരു സമാഹാരം) വഴി ജപ്പാനിലേക്ക് പ്രചരിക്കപ്പെട്ടു. Liang ഭരണവംശത്തിന്റെ കീഴിൽ, എ. ഡി. 516ൽ Seng-Minഉം Pao-Ch'angഉം സമാഹരിച്ചതാണ് ഈ കൃതി. ഇതിൽ സ്വർഗ്ഗത്തിന്റെ അപദാനങ്ങൾ, ഭൂമി, ബുദ്ധൻ, ബോധിസത്വന്മാർ, ശ്രാവകന്മാർ, ചക്രവർത്തിമാർ, രാജാക്കന്മാർ, രാജ്ഞിമാർ, രാജകുമാരന്മാർ, കച്ചവടക്കാർ, ഋഷിമാർ, ബ്രഹ്മചാരികൾ, ബ്രാഹ്മണർ, ഗൃഹസ്ഥർ, സാധാരണ സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ, ദൈവങ്ങൾ, രാക്ഷസർ, മൃഗങ്ങൾ, പക്ഷികൾ, പ്രാണികൾ, നരകങ്ങൾ എന്നിവയുണ്ട്. ജീവിതത്തിലൊരിക്കലും ഒരു സ്ത്രീയെ കാണാത്ത മുനി ഋശ്യശൃംഗൻ, ലോമപാദരാജാവിന്റെ മകളായ ഒരു രാജകുമാരിയാൽ വശീകൃതനാവുന്നു. Cing Cents Contes et Apologues (3. 233 ff no. 453) എന്ന പുസ്തകത്തിൽ, Edouard Chavannes ഈ ഐതിഹ്യം മുഴുവൻ ചൈനീസ് ഭാഷയിൽ നിന്ന് ഫ്രഞ്ചിലേക്ക് മൊഴിമാറ്റം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഏകശൃംഗമുനിയുടെ ഐതിഹ്യം (unicorn) മദ്ധ്യകാല യൂറോപ്പിൽ എത്തി. (Beal, Romantic Legend of Buddha, p.124. no.2). Hsuan Tsang, Swat പർവ്വത നിരകളുടെ താഴ്‌വാരങ്ങൾക്കു സമീപം ഗാന്ധാരത്തിൽ ഏകശൃംഗൻ താമസിച്ച ഒരാശ്രമത്തെപ്പറ്റി സൂചിപ്പിക്കുന്നു. നാടകവേദിയിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന ജാപ്പാനീസ് - തിബത്തൻ പൊയ്മുഖങ്ങളിൽ ഋഷി ഏകശൃംഗൻ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നു (B. Laufer, Prolegomena on the History of Defensive Armor, pl. XI). ചൈനയിലെ കളിമൺ രൂപങ്ങളിൽ ഏകശൃംഗൻ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നു.

ഹൈന്ദവ-ബൗദ്ധ മനസ്സുകളുടെ കാവ്യപരമായ, ദുഃഖകരമായ, പുരാതനമായ, പ്രകമ്പിതമായ ഐതിഹാസിക പരിവേഷമാണ് മഹാഭാരതം. നൂറ്റാണ്ടുകളോളം നമ്മുടെ മനസ്സാക്ഷിയെ മഹാഭാരതം ഭരിച്ചു വന്നു. ബുദ്ധ തത്വങ്ങൾ പ്രതിഫലിക്കുന്ന ചൈനീസ് ആഖ്യാനങ്ങളിലും യാത്ര തുടർന്ന് മഹാഭാരതം തന്റെ സ്വാധീനം സർവ്വ വ്യാപകമാക്കി. ധൃതരാഷ്ട്രന്റെ നൂറ് പുത്രന്മാരുടെ ജനനം പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്ന (Levi 1934: 98) ആറ് പാരമിതന്മാരെ (Nj. 143. K206) സംബന്ധിക്കുന്ന കഥകളുടെ ഒരു സമാഹാരം എ. ഡി. 251ൽ Sogdian സന്യാസിയായ K'ang Seng-Hui മൊഴിമാറ്റം ചെയ്തു. ഇതേ കൃതിയിലെ മറ്റൊരു കഥ ഒരു മഹാഭാരത കഥയെ (XII. 137) (Levi 1934: 129) ഓർമ്മിപ്പിക്കുന്നു. ഇതേ വർഷം തന്നെ K'ang Seng-Hui, Chin tsa p'i yui Ching എന്ന പേരുള്ള *അവദാനങ്ങ*ളുടെ ഒരു പഴയ സമാഹാരം മൊഴിമാറ്റം ചെയ്തു (Nj. 1359. K 1005). ഇതിലെ ആർഭാടപൂർവ്വമായ ഒരു മാന്ത്രിക കൊട്ടാരത്തിന്റെ വർണ്ണന, മഹാഭാരത വർണ്ണനയോട് (II. 47)(Levi 1934: 139) സമാനമാണ്. പക്ഷിപിടുത്തക്കാരന്റെ

വലയോടൊപ്പം പറന്നുപോയ പക്ഷികളുടെ ഐതിഹ്യം, ഉദ്യോഗപർവ്വത്തിലെ (62, 6-12)(Levi 1934: 139) ഒരു കഥയെ ഓർമ്മിപ്പിക്കുന്നു. എ. ഡി. 472ൽ Kekayaയും T'ang-Yaoവും 121 അവദാനങ്ങൾ അഥവാ കഥകൾ Tsa pao tsang ching (Nj. 1329 K 1001) എന്ന ചൈനീസ് നാമധേയത്തിൽ മൊഴിമാറ്റം ചെയ്തു. അതിലെ ചതിയന്മാരെ ചോദ്യം ചെയ്ത ഒരു വൃദ്ധബ്രാഹ്മണന്റെ കഥയ്ക്ക്, മഹാഭാരതത്തിൽ സമാന്തരങ്ങളുണ്ട് (II. 38. 30-40) (Levi 1934: 222). Seng-Minഉം Pao Chiangഉം (K1050) എഴുതിയ ആറാം നൂറ്റാണ്ടിലെ Ching lu i hsiang എന്ന കഥാസമാഹാരത്തിൽ, കിണറിലെ മനുഷ്യൻ എന്ന കഥ, മഹാഭാരതത്തിൽ കാണുന്നു (XI. 5) (Levi 1934: 235).

മഹാഭാരതം മംഗോളിയയിൽ:

Subhasidi-yin tayilburi cindamani yui tulkigur kemegdeku (Mukden ed. p. 220 et.seq.) എന്ന പേരിൽ, സുഭാഷിത രത്നനിധിയുടെ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ മഹാഭാരത സംഗ്രഹം അടങ്ങിയിട്ടുണ്ട്. Sa Skya പണ്ഡിതന്റെ തിബത്തൻ മൗലിക കൃതിയിൽ നിന്നും Chaqar പ്രവിശ്യയിലെ, White Mountain Monasteryയിലെ (Cayan agula-yin Sume) ഡോക്ടറായ Blo-bzan-tshul-khrims ഈ കൃതി 1778-79ൽ മൊഴിമാറ്റം ചെയ്തു. Rin-chen-dpal-bzan-poവിന്റെ തിബത്തൻ വ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ പരിഷ്കരിച്ച പതിപ്പാണ് ഇതിഹാസമടങ്ങുന്ന മംഗോളിയൻ വ്യാഖ്യാനം. എട്ടു നൂറ്റാണ്ടുകളോളം ഇത്, സാഹിത്യ രചനയുടെയും ശിക്ഷണ ലേഖനങ്ങളുടെയും മാതൃകയായി, മംഗോളിയർക്കിടയിൽ വളരെ പ്രചാരമുള്ള ഒരു കൃതിയായിത്തീർന്നു. മംഗോളിയൻ ഭാഷ സംസാരിക്കുന്ന ജനങ്ങൾ താമസിക്കുന്ന വടക്കൻ ഏഷ്യയിലെ വിദൂര പ്രാന്തങ്ങളിലേക്ക്, ഇന്ത്യയിലെ ഇതിഹാസവും പുരാണ കഥകളും പ്രക്ഷേപണം ചെയ്യാനുള്ള ശക്തമായ ഒരു വാഹനമായിത്തീർന്നു ഈ കൃതി.

മഹാഭാരത ഐതിഹ്യങ്ങൾ തായ്‌ലണ്ടിൽ:

പരമാനുജിത് രാജകുമാരൻ (1790-1853) എഴുതിയ Krishna Son Nong എന്ന സദാചാര കഥയിൽ, വനപർവത്തിൽ നിന്ന് നേരിട്ട് സ്വീകരിച്ച മഹാഭാരത സ്വാധീനം കാണാം. തായ്‌ലണ്ടിലെ രണ്ട് ആധികാരിക കൃതികളായ, Phra Narai രാജാവിന്റെ കാലത്തെഴുതപ്പെട്ട Aniruth, 1783 ൽ എഴുതപ്പെട്ട Unaruth, അനിരുദ്ധന്റെ ആഖ്യാനത്തെ ആസ്പദമാക്കിയാണ്. ഈ കഥകളിലെ നായകൻ, കൃഷ്ണന്റെ പൗത്രനും, പ്രദ്യുമ്നന്റെ മകനുമാണ്. ഒരു നായാട്ടിനിടയിൽ, അദ്ദേഹം, ശക്തനായ അസുരൻ, Phanന്റെ (ബാണാസുരൻ) മകളും വൃക്ഷാത്മരാജകുമാരിയുമായ ഉഷയെ തട്ടിക്കൊണ്ടു പോകുന്നു. അവസാനം കൃഷ്ണന്റെ സഹായത്തോടെ അനിരുദ്ധനും ഉഷയും വിവാഹിതരാകുന്നു. (Boisselier 1976: 196).

ഇന്ത്യയിൽ പോലും പ്രതിരൂപം ഇല്ലാത്ത വിധം, മഹാഭാരതം സുപ്രധാന സാംസ്കാരി

ക പ്രതിഭാസമായി വികസിച്ച ഇന്തോനേഷ്യയിലേക്ക് നാം ഇപ്പോൾ കടക്കുന്നു. നാട്യകലകളിൽ അതിന്റെ പ്രകടനം, Wayangൽ, കാണികളെ കണ്ണീരിൽ ആഴ്ത്തത്തക്കവണ്ണം, സങ്കീർണ്ണതയുടെ ഔന്നത്യങ്ങളിൽ എത്തുന്നു; എന്തുകൊണ്ടല്ല? ഇതൊരു ദൈവികസൃഷ്ടിയാണ്. Muruvakalaന്റെ കഥ Wayang Kulitഉം, അതിനോടൊപ്പമുള്ള Gamelanഉം, Batara Guru (ശിവഭഗവാൻ) എങ്ങനെ സൃഷ്ടിച്ചുവെന്ന് വിശദീകരിക്കുന്നു.

മഹാഭാരതം ഇന്തോനേഷ്യയിൽ:

സാഹിത്യത്തിലും നാട്യകലകളിലും മഹാഭാരതം ഇന്തോനേഷ്യയിൽ ഏറെ സജീവമാണ്. Parva എന്ന സംഗ്രഹരൂപത്തിൽ, അഷ്ടാദശപർവം എന്ന പേരിൽ, ഈ ദ്വീപുകളിൽ അറിയപ്പെടുന്ന ഈ കൃതി, ജനങ്ങളുടെ സൃഷ്ട്യുന്മുഖ പ്രതിഭയെ നിരന്തരം ഉത്തേജിപ്പിക്കുന്നു. പഴയ ജാവാനീസ് ആദിപർവത്തിന്റെ തുടക്കത്തിലുള്ള മംഗളാചരണം, വസന്തതിലകവൃത്തത്തിൽ, പതിനെട്ടു പർവങ്ങളുടെയും പേരുകൾ എടുത്തു പറയുന്നു. ഗദ്യരൂപത്തിലുള്ള പഴയ ജാവാനീസ് രൂപാന്തരങ്ങളിൽ, ആഖ്യാനത്തിലുടനീളം സംസ്കൃത ഉദ്ധരണികൾ ചിതറിക്കിടക്കുന്ന വിധത്തിൽ എട്ടു പർവങ്ങൾ ഇപ്പോഴും നിലനിൽക്കുന്നു. പുരാതന ഇന്തോനേഷ്യയുടെ അക്ഷരസുന്ദരികളാണിവ. ഇന്നും പർവങ്ങൾ കുട്ടികളുടെ വിനോദ-ചിത്ര-കഥകൾക്കായി രൂപാന്തരം ചെയ്യപ്പെടുന്നു.

ആദിപർവം, വിരാടപർവം, ഉദ്യോഗപർവം, ഭീഷ്മപർവം, ആശ്രമവാസപർവം, മൗസലപർവം, പ്രസ്ഥാനികപർവം, സ്വർഗ്ഗാരോഹണപർവം എന്നീ പർവങ്ങൾ പഴയ ജാവാനീസിൽ ലഭ്യമാണ്. അവസാനത്തെ പർവം മഹാഭാരതത്തിന്റെ പവിത്രത, പാരായണഫലം എന്നിവയെക്കുറിച്ച്, ദീർഘമായ ഒരു പിൻകുറിപ്പോടെ അവസാനിക്കുന്നു. ഇന്തോനേഷ്യയിലേക്കു രൂപമാറ്റം ചെയ്തവർ വ്യാസനോടടുത്തു നിന്നു; അഥവാ പഴയ ജാവാനീസ് വിരാടപർവത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചതു പോലെ *mangjavaken Byasamata.* യാന്ത്രികമായ ഒരു മൊഴിമാറ്റത്തിനു പകരം, അവർ സാഹിത്യഗുണം തികഞ്ഞ കൃതികൾ നിർമ്മിച്ചു; *kavililalalanam* (കവിയുടെ ലീലാസ്വാതന്ത്ര്യം) എന്നു വിളിക്കപ്പെടുന്നത് ഒഴിവാക്കിക്കൊണ്ട് ലളിതമായി നേരിട്ട്, അവർ വ്യക്തമായി അനായാസം കഥ പറയുന്നു. ആഖ്യാനത്തിന്റെ ആധികാരികതയും ഗുരുത്വവും വർദ്ധിപ്പിക്കാൻ സംസ്കൃതത്തിൽ നിന്നുള്ള ഉദ്ധരണികൾ ധാരാളമുണ്ട്. ഇതിഹാസത്തിന്റെ ഏതെങ്കിലും പ്രത്യേക ഇന്ത്യൻ പതിപ്പിനെ, ഇന്തോനേഷ്യൻ പർവങ്ങൾ അനുസരിക്കുന്നതായി കാണുന്നില്ല. ഒരു പഴയ ജാവാനീസ് ആഖ്യാനത്തിന്റെ പ്രഥമ പാരായണത്തിന്റെ കൃത്യമായ തീയതിയുടെ അനന്യമായ ഉദാഹരണമാണ് ഇന്തോനേഷ്യൻ വിരാടപർവം. അതിന്റെ പാരായണം 996 ഒക്ടോബർ പതിനാലു മുതൽ നവംബർ രണ്ടു വരെ നീണ്ടുനിന്നു. ചില പർവങ്ങൾ, ശ്രീ ധർമ്മവംശ തെഗ അനന്ത വിക്രമോത്തുംഗ രാജാവിന്റെ രക്ഷാധികാരത്തിൽ എഴുതപ്പെട്ടു. അവസാനത്തെ നാലു പർവങ്ങൾ ചെറുതാണ്. അവ അടുത്തകാലത്തെഴുതിയ പ്രതീതി ഉളവാക്കുന്നു. അവ വ്യത്യസ്ത എഴുത്തുകാരുടെ രചനകളാണ്. ആദിപർവവും വിരാടപർവവും Wayang Purva കഥകൾ പ്രദാനം ചെയ്തു; ഉദ്യോഗപർവവും ഭീഷ്മപർവവും *ഭാരതയുദ്ധ*ത്തിന്റെ ഉറവിടങ്ങളാണ്.

Mpu Kanvaന്റെ അർജ്ജുനവിവാഹം വനപർവത്തിൽനിന്നെടുത്തതാണ്. ഈ കൃതി, കിഴക്കൻ ജാവാനീസ് Kakavinസാഹിത്യത്തിന്റെ തുടക്കത്തെക്കുറിക്കുന്നതോടൊപ്പം, രചനയിലും ശൈലിയിലും ഉത്തമമായി പ്രകാശിക്കുന്നു. ലാളിത്യവും സ്വാഭാവികതയുമാണതിന്റെ ഉത്തമഗുണങ്ങൾ. മിക്കവാറും 1028നും 1035നും മദ്ധ്യേ Erlanga രാജാവിന്റെ പരിരക്ഷണയിൽ ഈ കാവ്യം എഴുതപ്പെട്ടു.

*ഹരിവംശപർവ*ത്തിൽ മംഗളം, കൃഷ്ണനായി അവതരിച്ച വിഷ്ണുവിനെയും ജയാഭയ രാജാവിനെയും സംബോധന ചെയ്യുന്നു. *ഭാരതയുദ്ധ*വും ജയാഭയ രാജാവിനെ സംബോധന ചെയ്യുന്നു. കൃഷ്ണനും പാണ്ഡവരും സ്വർഗ്ഗാരോഹണം ചെയ്തപ്പോൾ കലിയുഗം ആരംഭിച്ചു, വിഷ്ണു ജയാഭയ ചക്രവർത്തിയായി അവതരിച്ച് ജാവയിൽ സമാധാനം പുനഃസ്ഥാപിച്ചു. ഇന്തോനേഷ്യയിലെ രാഷ്ട്രസങ്കല്പത്തിൽ മഹാഭാരതം ഒരു അവിഭാജ്യ ഘടകമായിരുന്നു എന്ന് ഇത് വ്യക്തമായി കാണിക്കുന്നു; ഇന്തോനേഷ്യൻ രാജാക്കന്മാർ, സ്വയം മഹാഭാരത നായകന്മാരുടെ അവതാരങ്ങളായി കണക്കാക്കുന്നു. ഇതിഹാസത്തിന്റെ അനുഗൃഹീതമായ അനശ്വരതയിൽ നിന്നും സമകാലീന സംഭവങ്ങളുടെ താല്പര്യങ്ങൾക്ക് അപ്രകാരം നിലനില്പ് കണ്ടെത്താം; സ്മൃതിയുടെ പൊയ്കയിൽ നിന്നും ശീതജലം ആവോളം പാനം ചെയ്യാം. *ഘടോൽക്കചാശ്രയ*ത്തിന്റെ ആരംഭമംഗള ശ്ളോകം, ജയകൃത രാജാവിനെ വിഷ്ണുവിന്റെ അവതാരമെന്ന നിലയിൽ സംബോധന ചെയ്യുന്നു. Mpu Panuluh ആണ് പിൻകുറിപ്പെഴുതിയത്. *ഭാരതയുദ്ധ*ത്തിൽ മംഗളശ്ളോകങ്ങൾ, സമസ്ത ശത്രുബലങ്ങളുടെയും സമ്പൂർണ്ണനാശം ആഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ട്, യുദ്ധക്കളത്തിൽ തന്നെ സ്വയം ബലിയർപ്പിക്കാൻ പൂർണ്ണമായി സമർപ്പിക്കുന്ന നായകനെ കീർത്തിക്കുന്നു. യുദ്ധത്തിൽ പരാജിതരായ ശത്രുക്കളുടെ തലമുടിയിൽ നിന്നും പറിച്ചെടുത്ത ശിരോരത്നങ്ങൾ അദ്ദേഹം പൂർണ്ണമനസ്സോടെ പുഷ്പാഞ്ജലിയായി അർപ്പിക്കുന്നു. മുതിയടഞ്ഞ രാജാക്കന്മാരുടെ നെറ്റിത്തടത്തിലെ ആഭരണങ്ങളാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അരിമണികൾ. ശത്രുക്കളുടെ കൊട്ടാരങ്ങൾ ചാമ്പലാക്കുന്ന അഗ്നിയാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹോമാഗ്നി. പരാജിതരായ ശത്രുക്കൾ അദ്ദേഹത്തെ തങ്ങളുടെ രാജാവായി അംഗീകരിക്കുന്നു. അതിനാൽ സർവ ലോകവും അദ്ദേഹത്തെ Bhatara Jayabhaya എന്ന നാമം നൽകി ബഹുമാനിക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന് വരം നൽകാൻ, സ്വർഗ്ഗത്തിൽ നിന്ന് ഋഷിദേവതകളാൽ അനുഗമിക്കപ്പെട്ട് ശിവൻ ആഗതനാവുന്നു.
"അദ്ദേഹം ലോകാധിപനും, ശത്രു വിജയിയും (ജയശത്രു) ശിവാത്മകനും ആയിത്തീരും".

ഇന്തോനേഷ്യയിൽ, പർവങ്ങൾ രാജപുരുഷന്റെ രൂപത്തിൽ വിജയത്തിന്റെ പ്രകടമായ ശക്തി, ശത്രുക്കളുടെ പരാജയം, കേവലബ്രഹ്മത്തിന്റെ ദർശനം എന്നിവയുടെ പ്രതീകമായിരുന്നു. ഭാരതം "ജയം" (തതോ ജയമുദീരയേത്) എന്നും വിളിക്കപ്പെട്ടു. അതിനാലാണ്, തന്റെ *ഭാരതയുദ്ധ*ത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ, Mpu Sedah രാജാവിനെ ശിവപ്രിയനായി പ്രകീർത്തിച്ചത്. കൃഷ്ണനായുള്ള തന്റെ മുമ്പത്തെ അവതാരത്തിലെ വീരകൃത്യങ്ങൾ വ്യക്തമായി പ്രതിപാദിക്കാൻ കല്പിച്ചത്, സ്വയം രാജാവ് തന്നെയാണെന്ന് ആഖ്യാനത്തിൽ വ്യക്തമായി പറയുന്നു. കൃഷ്ണന്റെ അവതാരമായി, ഘടോൽക്കചാശ്രയത്തിന്റെ മൂന്നാം പാദത്തിൽ കീർത്തിക്കപ്പെടുന്ന ജയകൃത രാജാവ്, പതിമൂന്നാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ അവസാനം നാടുവാണ ശൃംഗകൃതരാജൻ ആവാം. പൊതുവിൽ മൂന്നു കാവ്യങ്ങളും *ഭാരതയുദ്ധം* പ്രത്യേകിച്ചും ഇതിഹാസകഥ അനുസരിക്കുന്നു. മഹായുദ്ധത്തിനുള്ള തയാറെടുപ്പോടെ, (ഉദ്യോഗപർവം

എൺപത്തൊമ്പതാം അദ്ധ്യായം മുതൽ) കാവ്യം (*ഭാരതയുദ്ധം*) ആരംഭിക്കുന്നു; സൗപ്തിക പർവ്വത്തിലെ പാണ്ഡവവീരന്മാരുടെ കൂട്ടക്കൊലയോടെ കാവ്യം അവസാനിക്കുന്നു. ആന്തരഘടന കോട്ടം തട്ടാതെ നിലനിർത്തി, വിശദാംശങ്ങളും വ്യതിയാനങ്ങളും നിശിതമായി ഒഴിവാക്കി, നാടകീയമുഹൂർത്തങ്ങളെ പ്രശോഭിപ്പിക്കുന്നു. ഇതിൽ വ്യതിയാനങ്ങളുണ്ട്; അവയുടെ സ്രോതസ്സുകൾ അന്വേഷിക്കേണ്ടതത്രേ. ഒരു ഇതിഹാസം സജീവമായി, ജീവിതത്തിന്റെ ആന്തര ചലനങ്ങളെ സൃഷ്ടിക്കുകയും രൂപപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ, ജനപ്രിയങ്ങളായ കണ്ടെത്തലുകളും, സംശയങ്ങളും മിശ്രണങ്ങളും ഒഴിച്ചുകൂടാനാവില്ല. ഇന്ത്യയുടെ വ്യക്തിത്വവും സമ്പൂർണ്ണതയും, ഇന്ത്യയുടെ ആദർശങ്ങളോടും സ്ഥാപനങ്ങളോടുമുള്ള അഗാധസമർപ്പണവുമാണ് സംസ്കൃത മഹാഭാരതത്തിന്റെ ചക്രവാളങ്ങൾ. ഇതിഹാസം പാദമുദ്ര പതിപ്പിച്ച സ്ഥലങ്ങളിലെല്ലാം, അത്, ഉദ്ഗ്രഥനത്തിന്റെ വാഹനമായി, പ്രചോദനങ്ങളെയും സുപ്രധാനബന്ധങ്ങളെയും ഏകോപിപ്പിച്ച്, അനുഭവങ്ങളെ പ്രഭാവിതമാക്കി, ജനങ്ങളെ, തങ്ങൾ പങ്കിടുന്ന സമന്വയത്തിലേക്ക് ഉദ്ബുദ്ധരാക്കി.

പഴയ ജാവാനീസിൽ, കൃഷ്ണൻ കേന്ദ്രകഥാപാത്രമായി, നിരവധി കാവ്യങ്ങളുണ്ട്. ഇവയിൽ ഒന്നാമത്തെതാണ് Panuluhവിന്റെ ഹരിവംശം. ഇതിന്റെ ഒന്നാം ഭാഗം, കൃഷ്ണന്റെ പൂർവ്വികരുടെ വംശാവലി വർണ്ണിക്കുന്നു; രണ്ടാം ഭാഗം, രുഗ്മിണീഹരണം വിവരിക്കുന്നു. പുരാതന ഇന്തോനേഷ്യയിൽ ഏറ്റവും പ്രചാരം നേടിയ പ്രമേയമായിരുന്നു കൃഷ്ണന്റെ രുഗ്മിണീഹരണം. ഇതുതന്നെയാണ്. Mpu Triguna എഴുതിയ കൃഷ്ണായനം എന്ന മറ്റൊരു കാവ്യത്തിന്റെയും പ്രമേയം. കിഴക്കൻ ജാവയിലെ Panataran ക്ഷേത്രത്തിന്റെ രണ്ടാമത്തെ മട്ടുപ്പാവിലുള്ള ശിലാചിത്രശ്രേണി കൃഷ്ണായനം ചിത്രീകരിക്കുന്നു. ഹരിവംശത്തിന്റെയും കൃഷ്ണായനത്തിന്റെയും പ്രമേയം ഒന്നു തന്നെ. ചേദിരാജന് വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുക്കാനിരുന്ന രുഗ്മിണിയെ അപഹരിച്ചതിനെത്തുടർന്നുണ്ടായ യുദ്ധം. കൃഷ്ണായനം ഇന്ത്യൻ സ്രോതസ്സുകളോട് കൂടുതൽ അടുത്തു നിൽക്കുന്നു. എന്നാൽ, ഹരിവംശം കൂടുതൽ സ്വതന്ത്രവും, മൗലികവും, കഥാപാത്ര സൃഷ്ടിയിൽ സജീവവുമാണ്. ഘടോൽക്കചാശ്രയത്തിന്റെ സ്വതന്ത്രത എടുത്തു പറയത്തക്കതാണ്. അതിലെ കഥ, ഇന്ത്യൻ മഹാഭാരതത്തിനും, പുരാണങ്ങൾക്കും അപരിചിതയായ ക്ഷിതിസുന്ദരി എന്ന കൃഷ്ണപുത്രിയെ കേന്ദ്രീകരിക്കുന്നു.

Majapahitസാമ്രാജ്യത്തിന്റെ നൂറ്റാണ്ടിലെ അവസാനത്തെ കവിയാണ് Tanakung. അദ്ദേഹത്തിന്റെ *പാർത്ഥയജ്ഞം*, യുധിഷ്ഠിരൻ ചൂതുകളിയിൽ എല്ലാം നഷ്ടപ്പെട്ട്, ദ്രൗപദി ഏറ്റവും നാണം കെടുത്തുന്ന അവമതിക്കിരയായി, അഞ്ച് പാണ്ഡവരും കടുത്ത നിരാശയിലാണ്ടപ്പോൾ, അർജ്ജുനൻ നടത്തിയ ഇന്ദ്രകിലാ പർവതയാത്രയെ വിവരിക്കുന്നു. പാണ്ഡവരുടെ ജീവിതത്തിലെ ഒരു ചെറിയ സംഭവം വിപുലപ്പെടുത്തി, പൂർണ്ണ ദൈർഘ്യമുള്ള, ആധികാരികമായ, ഒരു മിസ്റ്റിക് കാവ്യമാക്കി മാറ്റിയതാണിത്. 1268ൽ മൃതിയടഞ്ഞ വിഷ്ണുവർദ്ധനന് സമർപ്പിച്ച ക്ഷേത്രമായ Candi Jagoവിലെ ശിലാചിത്രങ്ങളിൽ, ഈ കാവ്യം ചിത്രീകരിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഉത്തര Majapahit കാവ്യങ്ങളിൽ, സുഭദ്രാഹരണം, അഥവാ പാർത്ഥായനം (അർജ്ജുനന്റെ യാത്രകൾ) എടുത്തുപറയാവുന്ന ഒരു കൃതിയാണ്. ഈ കാവ്യം, പുണ്യ സ്ഥലങ്ങളിലേക്കുള്ള തന്റെ യാത്രകളിൽ, അർജ്ജുനന്റെ സാഹസിക കൃത്യങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നു.

ഇത് പഴയ ജാവാനീസ് ആദിപർവവുമായി യോജിക്കുന്നു. ചുരുക്കം പുറങ്ങൾ (pages 197-204, Juynbollന്റെ പതിപ്പ്), 55 സർഗ്ഗങ്ങളുള്ള ഒരു കാവ്യമായി വളർന്നിരിക്കുന്നു. പന്ത്രണ്ട് വർഷങ്ങൾക്കു ശേഷം, സുഭദ്രയോടൊപ്പം, അർജ്ജുനൻ, ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥത്തിലേക്കു മടങ്ങുന്നു. പതിനഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ അവസാനത്തിൽ എഴുതിയ ഒരു കാവ്യമാണിത്.

വിരാടപർവത്തിന്റെ ഒരു പദ്യസംഗ്രഹമാണ് *അഭിമന്യുവിവാഹം*. ഒരു കാവ്യത്തിന്റെ നിയമങ്ങൾ അനുസരിക്കാൻ വേണ്ടി കവി വർണ്ണനകൾ കൂട്ടിച്ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. വിവാഹവർണ്ണനയുടെ സുദീർഘമായ ഒരു ഭാഗത്തോടെ കാവ്യം അവസാനിക്കുന്നു. ഇതാണ് കാവ്യനാമത്തിന്റെ ഉറവിടം. ആദിപർവത്തിലെ മറ്റൊരു സംഭവമാണ് ഹരിവിജയത്തിന്റെ വിഷയം.

കൃഷ്ണവിജയം അഥവാ കാലയവനാന്തകം, കാലാന്തകം അഥവാ കൃഷ്ണകാലാന്തകം, കൃഷ്ണാന്തകം അഥവാ കൃഷ്ണന്റെ അന്ത്യം, കൃഷ്ണാന്ധകം അഥവാ കംസൻ എന്നീ കാവ്യങ്ങളിലെ കേന്ദ്രകഥാപാത്രം കൃഷ്ണനാണ്.

ആസ്തികാശ്രയം, ആസ്തികായനം (ആസ്തികന്റെ സാഹസികകൃത്യങ്ങൾ), ദിംബിവിചിത്രം, രത്നവിജയം (സുന്ദൻ, ഉപസുന്ദൻ എന്നീ അസുരന്മാരുടെ കഥ) എന്നീ അപ്രധാന കാവ്യങ്ങൾ ആദിപർവത്തെ ആധാരമാക്കി എഴുതപ്പെട്ടവയാണ്. ഇന്ദ്രവിജയവും അംബാശ്രയവും ഉദ്യോഗപർവത്തെ ആസ്പദമാക്കിയുള്ളവയാണ്. ഏഴ് പഴയ ജാവാനീസ് പർവങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള കഥകൾ, പൂർണ്ണകാവ്യങ്ങളായി എഴുതപ്പെട്ടു. സ്വർഗ്ഗാരോഹണപർവം ഇതിനൊരു വ്യതിയാനമാണ്. മഹാഭാരതത്തിലെ മറ്റൊരു പർവത്തെയും ആസ്പദമാക്കി കാവ്യരചന നടന്നിട്ടില്ല. അതിനാൽ പഴയ ജാവാനീസ് ഗദ്യ രൂപങ്ങളിൽ സംസ്കൃത മഹാഭാരതത്തിന്റെ മറ്റു പത്ത് പർവങ്ങൾ ഉണ്ടാവാൻ യാതൊരു സാദ്ധ്യതയുമില്ല. പിന്നീടുണ്ടായ കാവ്യങ്ങൾ മഹാഭാരതത്തിൽ നിന്നും കാര്യമായ വ്യതിയാനങ്ങൾ കാണിക്കുന്നു. ഉദാഹരണം; ധർമ്മകുസുമവും സുരാന്തകവും വനപർവത്തിലെ ഉറവിടത്തിൽ നിന്നും വ്യതിചലിക്കുന്നു. പർവങ്ങൾ ഉർജ്ജ്വസ്വലമാംവിധം സൃഷ്ട്യുന്മുഖവും, സമ്പന്നവും, സമൃദ്ധവുമായി നിലനിന്നു. കോരവശർമ്മൻ പറയുന്നതുപോലെ, പാണ്ഡവരും കൗരവരുമില്ലാതെ, ലോകത്തിൽ നീതിയോ നിയമമോ ഇല്ല (Zoetmulder 1974: 437).

Jasadipura ഒന്നാമനും, രണ്ടാമനും, Tembang Macapet വൃത്തത്തിൽ, ഭാരതയുദ്ധം ആധുനിക ജാവാനീസിൽ രചിച്ചിട്ടുണ്ട്. Jasadipur ഒന്നാമൻ Paku Buvano മൂന്നാമന്റെ (1749-1788) ആസ്ഥാനകവിയായിരുന്നു. ഇന്തോനേഷ്യയിൽ മഹാഭാരതം, രാമായണത്തെക്കാളേറെ പ്രചാരം നേടി - ഇന്തോനേഷ്യക്കാരുടെ ജീവനും ആത്മാവുമായ Wayang നാടകവേദിയുടെ പ്രധാന ഉറവിടമെന്ന നിലയിലും, എഴുത്തുകാരുടെ ഒടുങ്ങാത്ത ഐതിഹ്യഖനിയെന്ന നിലയിലും.

Wayang എന്ന വാക്കിന്റെ അർത്ഥം നിഴൽ എന്നാണ്. Wayang Purva ആണ് ഏറ്റവും പഴയ രൂപം. ഇതിന്റെ കഥകൾ Parvaങ്ങളിൽ നിന്ന് എടുത്തവയാണ്. വാസ്തവത്തിൽ Parva, Purva എന്നീ വാക്കുകൾ പരസ്പരം മാറ്റി പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു. Pangun എന്നു വിളിക്കപ്പെടുന്ന മരച്ചട്ടക്കൂടിൽ പിടിച്ചുകെട്ടി നിർത്തിയ ഒരു തിരശ്ശീലയിൽ, പാവകളുടെ നിഴൽ പതിപ്പിക്കുന്നു. ജനങ്ങളെ മൂല്യങ്ങൾ പഠിപ്പിക്കാനും, അവരിലേക്ക് മൂല്യങ്ങൾ

പ്രസരിപ്പിക്കാനും Wayang ഫലവത്തായ ഒരു മാദ്ധ്യമം ആയിട്ടുണ്ട്. R. Suprapto പറയുന്നതുപോലെ, Wayang സ്ത്രീസൗന്ദര്യം, ദേഹതുലനത, ദേഹനില, ഏകതാനത, ആത്മവിശ്വാസം, ബുദ്ധി, ഏകാഗ്രമനസ്സ്, മനഃശക്തി, ജ്ഞാനം, ബോധം, ദേഹസൗന്ദര്യത്തിന്റെയും വർണ്ണത്തിന്റെയും സംയോജനം, മനഃസമാധാനം, ആത്മനിയന്ത്രണം, വളർത്തിയെടുത്ത ആത്മസംയമനം എന്നിവയെ പ്രതിനിധാനം ചെയ്യുന്നു. പ്രസിഡണ്ട് സുകാർണോവിന്റെ മക്കളായ മേഘവതി സുകാർണോപുത്രിയും, മൂത്തമകനായ ഗുണ്ടൂർ സുകാർണോപുത്രയും Wayang Wong നർത്തകർ എന്ന നിലയിൽ പ്രതിഭ പ്രകടിപ്പിച്ചവരാണ്. Wayang മുഖേന മഹാഭാരതം ജാവാസ്വദേശിക്ക് ശക്തിയും അഭ്യാസവും, താളവും തുലനവും, സംസ്കാരവും വിദ്യാഭാസവും, ആത്മനിയന്ത്രണവും ചിന്തനവും, മനോജ്ഞതയും സൗകുമാര്യവും, പ്രകൃതിയും പരിപോഷണവുമാണ്. ജാവയിലെ രാജകുമാരന്മാർ, സ്വയം തങ്ങളെ മഹാഭാരത നായകരുടെ അവതാരങ്ങളായി കരുതി. Wayang അവരുടെ കുലകൂടസ്ഥരായ പൂർവ്വികരുമായുള്ള താദാത്മ്യമായിരുന്നു.

പർവങ്ങളെ ആധാരമാക്കി, പർവങ്ങളാൽ പ്രചോദിതമായ വിശാലമായ Lakonന്റെ ശ്രേണികളായിരുന്നു Wayangനെ ആഖ്യാനങ്ങൾ. Dalangs ഉപയോഗിച്ചിരുന്ന 147 Lakonsന്റെ പേരുകൾ J. Katz തരുന്നു. കാർമ്മികനും, പ്രതിഭാശാലിയായ കലാകാരനുമാണ് Dalang. കാണികളിൽ Dalang ഉളവാക്കുന്ന പ്രതികരണം, ഈ വാക്കുകളിൽ കേൾക്കാം: “നാം കാണുന്തോറും അവ കൂടുതൽ കൂടുതൽ ആകർഷണീയമായി തോന്നുന്നു. അവസാനം നമുക്ക് അവരുടെ മേലെനിന്ന് കണ്ണെടുക്കാൻ കഴിയാതെ വരുന്നു” (Sweeney 1972: 39). മഹാഭാരതത്തിൽ നിന്ന് പ്രചോദനമുൾക്കൊണ്ട്, അവ, ഇതിഹാസത്തിന്റെ ഉള്ളടക്കം മാറ്റുകയും, വികസിപ്പിക്കുകയും, പുനരുദ്ധരിക്കുകയും, ഊർജ്ജ്വസലമാക്കുകയും, അവയെ സമൂഹത്തിന്റെ കാലത്തിനും, ഘടനക്കും, മനസ്സിനും, ഭാവങ്ങൾക്കും അനുസൃതമാക്കുകയും ചെയ്തു. ചില Lakonsന്റെ പേരുകൾ, San hyan Visnu krama, Narasoma, Bima bunkus, Palgunadi എന്നിവയാണ്. J. Katz, Lakonനെ പതിനൊന്ന് ഭാഗങ്ങളായി തരംതിരിക്കുന്നു.

1. ഇതിഹാസ നായകരുടെ ദിവ്യോല്പത്തി - പാണ്ഡവരും കൗരവരും
2. പാണ്ഡുവും ധൃതരാഷ്ട്രനും
3. പാണ്ഡവരുടെയും കൗരവരുടെയും നായാട്ട്
4. സഭയിൽ നിന്നും പാണ്ഡവരുടെ നാട്ടുകടത്തൽ
5. പാണ്ഡവർ Namartaയിൽ
6. ചൂതുകളി
7. പന്ത്രണ്ട് കൊല്ലത്തെ വനവാസം
8. വിരാട രാജ്യവാസം

9. യുദ്ധോദ്യോഗം

10. മഹായുദ്ധം

11. യുദ്ധത്തിനു ശേഷം

Wayang ജാവയിൽ നിന്നും ബാലിയിലെത്തി. ബാലിയിൽ Wayangന്റെ ഉള്ളടക്കം കൂടുതൽ വിശാലമാണ്. ബാലിയിലെ Dalang, പുരാതന കാവ്യങ്ങളിൽ നിന്നും നേരിട്ട് കടം കൊള്ളുന്നു; അല്ലാതെ പിന്നീടുണ്ടായ ഗദ്യ-പദ്യ സംസ്കരണങ്ങളിൽ നിന്നല്ല.

1923ൽ Balai Pustaka(നാടോടി സാഹിത്യ കമ്മീഷൻ) പ്രസിദ്ധീകരിച്ച J. Katz എഴുതിയ De Wayang Poerwa: een vorm van Javaans Toneel, Wayangന്റെ അടിസ്ഥാന ഗവേഷണ കൃതിയാണ്. ഈ പുസ്തകം, Wayangന്റെ പല വശങ്ങളെപ്പറ്റിയും അടിസ്ഥാന വിവരങ്ങൾ നൽകുന്നു: ഉത്ഭവം, പഴമ, സ്വഭാവം, ഗദ്യ-പദ്യ രൂപങ്ങൾ, നാലു പരിവൃത്തികളുടെ ഉള്ളടക്കം (i) അതീതചരിത്രം, (ii) Arjuna Sasrabau, (iii) രാമൻ, (iv)പാണ്ഡവന്മാർ. ഇവ കൂടാതെ Lakonsന്റെ വിഭജനവും ഉള്ളടക്കവും, സാങ്കേതികഘടന, Wayangന്റെ സമകാലീന പ്രസക്തി, പ്രതീകാത്മകത, സൗന്ദര്യപ്രസക്തി, നാലു പരിവൃത്തങ്ങളുടെ കഥയുടെ പുനരാഖ്യാനം, Lakonsലെ ഇതിഹാസ നായകരുടെ വംശാവലി മുതലായവയും. Wayang Purvaയെപ്പറ്റിയുള്ള, 446 പേജുള്ള ഈ മഹത്കൃതി ഇംഗ്ളീഷിലേക്ക് വിവർത്തനം ചെയ്യപ്പെടേണ്ടതാണ്.

മഹാഭാരതം തെക്കുകിഴക്കൻ ഏഷ്യയിൽ എഴുതപ്പെടുകയും, വായിക്കപ്പെടുകയും, പാരായണം ചെയ്യപ്പെടുകയും, ശിലാലേഖനം ചെയ്യപ്പെടുകയും, നടിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു വരുന്നു - അനുഷ്ഠാനം, നാട്യങ്ങളുടെ കലവറ, ഇതിഹാസം, പൊരുൾ, പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ അതീന്ദ്രിയത്വം, ജീവിതത്തിന്റെ സഹജമായ ഊർജ്ജ്വസ്വലത എന്നിവയുടെ അഗാധമായ ഏകത്വത്തിൽ.

ഉദ്ധരിച്ച കൃതികൾ:

Boisselier 1976

Jean Boisselier, *Malerei in Thailand*, Stuttgart (Verlag W. Kohlhammer)

Coedes 1937

G. Coedes, *Inscriptions du Cambodge*, Paris (E. de Boccard)

Levi 1934

Edouard Chavannes, *Cinq Cents Contes et Apologues extraits du Tripitika Chinois*, complementary notes by Sylvain Levi, Paris, (Imperimerie Nationale)

May 1954

Reginald le May, *The Culture of South-East Asia*, London (George Allen and Unwin)

Sarkar 1968

Kalyan Kumar Sarkar, *Early Indo-Cambodian contacts*, Santiniketan (Viswa-Bharati)

Suprapto

R. Soeprapto, *The Importance of Javanese Dance in the Education of the Child*, Indonesia (date and publisher not mentioned)

Sweeney 1972

P.L. Amin Sweeney, *The Ramayana and the Malay Shadow play*, KUala Lumpur (The National University of Malaysia Press)

Zoetmulder

P.J. Zoetmulder, *Kalangwan: a Survey of Old Javanese Literarture*, The Hague (Martinus Nijhoff)

വിവർത്തനം - എ. പുരുഷോത്തമൻ, മുംബയ്, ജൂലായ് 4, 2004.

Original article in English, Copyright, 1987, Lokesh Chandra, all rights reserved. Published in *The Mahabaharata Revisited*, Papers presented at the International Seminar on the Mahabharata organized by the Sahitya Akademi at New Delhi, February 17-20, 1987, edited by R.N. Dandekar (1990).

Malayalam translation, Copyright, 2004, A. Purushothaman, all rights reserved.